

ความสำคัญของปัญหา

ยาเสพติดเป็นปัญหาหนึ่งของประเทศ เพราะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โทษและพิษภัยของยาเสพติดมีมากมาย ผู้ติดยาเสพติดจะมีความเสื่อมโทรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ และยังเป็นภาระต่อครอบครัวต่อสังคมและต่อประเทศชาติ (วันชัย สุทธะนันท์, 2537 : 39) ยิ่งเวลาผ่านไปปัญหาดังกล่าวก็ยิ่งทวีความรุนแรงและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น สถิติจำนวนนักโทษที่ถูกจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่นในปี 2541 มีผู้ต้องโทษเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษทั้งสิ้น 46,097 คน (กรมราชทัณฑ์, 2541 : 20) และในปี 2542 เพิ่มขึ้นเป็น 64,508 คน (กรมราชทัณฑ์. กองแผนงาน, 2542 : 2)

ปัจจุบันแอมเฟตามีนซึ่งเป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุดในประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มยาเสพติดประเภทที่ 1 ที่ออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางซึ่งทำหน้าที่ควบคุมความคิด ความทรงจำ และการทำงานของหัวใจ การหดขยายของหลอดเลือด การเสพสารประเภทนี้มากๆ และติดต่อกันจะทำให้ร่างกายของผู้เสพทรุดโทรม มีอาการประสาทหลอน คลุ้มคลั่ง อาจทำร้ายตัวเองและผู้อื่นได้ (วันชัย สุทธะนันท์, 2537 : 39) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของแอมเฟตามีนให้หมดสิ้นไปมิฉะนั้นแล้วก็จะไม่สามารถลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับปัจเจกชนและสังคมได้ ซึ่งจะมีผลเสียต่อความมั่นคงทางสังคมและชาติในที่สุด

โดยนิตินัย ยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนก่อปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดชนิดหนึ่งเพราะแอมเฟตามีนเป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษที่ระบุว่า หากเป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายต้องระวางโทษประหารชีวิต (มณีฉัตร สุวรรณอัมพร, 2534 : 52) นั่นก็หมายความว่า ผู้ค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมายย่อมเป็นผู้ก่อปัญหาอาชญากรรม (รัตนา บรรณาธรรม, 2539 : 25) อย่างไรก็ตาม อาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดนั้นมีความแตกต่างจากอาชญากรรมประเภทอื่นๆ เนื่องจากไม่มีผู้เสียหายที่จะมาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ เพราะผู้กระทำผิดและผู้เสียหายคือบุคคลเดียวกัน (ประเทือง ธนียผล

และสุวิทย์ นิ่มน้อย, 2533 : 13) ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องใช้มาตรการและกลวิธีต่างๆ ในการจับกุมผู้กระทำผิดในเรื่องนี้มาดำเนินคดีตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาจากสถิตินักโทษเด็ดขาดที่ถูกจับกุมในคดีตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษประจำปี 2542 พบว่า ผู้ถูกจับกุมคดียาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนมีมากที่สุด คือจำนวน 43,100 คน คิดเป็นร้อยละ 66.81 และส่วนใหญ่ร้อยละ 63.99 ถูกจับกุมในคดีผลิตและจำหน่าย ส่วนน้อยเพียงร้อยละ 36.01 ถูกจับกุมคดีครอบครองและเสพ (กรมราชทัณฑ์, 2542) ในส่วนของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครมีนักโทษเด็ดขาดที่ถูกคุมขังในคดียาเสพติด ประเภทแอมเฟตามีนที่ถูกจับกุมในคดีผลิตและจำหน่ายจำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 0.78 (ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง, 2542) สถิติของผู้กระทำผิดดังกล่าวเป็นการยืนยันได้ดีว่าการดำเนินงานด้านป้องกันและปราบปรามที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จเพียงในระดับหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ สามารถลดอุปสงค์ของยาเสพติด (ผู้เสพ) แต่ในด้านการลดอุปทานของยาเสพติด คือ ผู้ผลิต ผู้ค้า การดำเนินงานยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งโดยสภาพความเป็นจริง การแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้นจำเป็นต้องดำเนินการลดทั้งอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติดควบคู่กันไป การที่ไม่สามารถลดหรือกวาดล้างทั้งผู้ผลิตและผู้ค้าได้นี้จึงเป็นเหตุให้เกิดผู้ติดยาเสพติดรายใหม่และการติดยาเสพติดซ้ำของผู้เข้ารับการรักษา

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเน้นด้านผู้เสพยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นด้านการป้องกัน การปราบปราม การควบคุมพืชเสพติด และการบำบัดรักษา ซึ่งเกิดจากสาเหตุและประเภทของยาเสพติดชนิดอื่นที่ไม่ใช่แอมเฟตามีนและการค้าแอมเฟตามีน เช่น การศึกษาวิจัยเรื่องปัญหายาเสพติด : การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย (ไชยยศ เหมะรัชตะ และคณะ, 2525) การใช้วิธีการบำบัดรักษา และอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจ (แบบบังคับ) แทนการใช้เรือนจำต่อผู้กระทำผิดฐานเสพยาเสพติด (ประเทือง ธนิยผล, 2529) การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาผู้ติดยาเสพติด กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมุทรปราการ (นฤมล เตี้ยบำรุงญาติ, 2540) ปัญหาการควบคุมยาเสพติดในประเทศไทย (ภา สารสิน, 2522) กระบวนการติดเฮโรอีน (รักซ้อน รัตน์วิจิตรต์เวช, 2538) การแพร่ระบาดของการติดสารเสพติดในเด็กและเยาวชนย่านชุมชนแออัด : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร (โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ, 2533) ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม (ชวลิต ยอดมณี และคณะ, 2534) เป็นต้น แต่กรณีผู้ค้ายาเสพติดนั้นยังไม่มีการศึกษามาก่อน

จากเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่การทำงานและประสบการณ์ใกล้ชิดกับผู้ต้องขังมาโดยตลอดจึงตระหนักถึงความสำคัญและเล็งเห็นว่า ผู้ค้ายาเสพติดเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้มียาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแอมเฟตามีนที่แพร่ระบาดในสังคม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนนั้นมีกระบวนการค้าอย่างไร อะไรเป็นปัจจัยดึงและผลัก (Pull and Push Factors) ให้คนเข้าสู่กระบวนการค้าและเมื่อเข้าสู่กระบวนการค้าแล้วมีวิธีการหลีกเลี่ยงกฎหมายอย่างไร โดยศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ต้องขังก่อนที่จะถูกศาลพิจารณาคดีตัดสินในคดีครอบครองเพื่อจำหน่ายผลิต นำเข้า และส่งออกแอมเฟตามีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการและกลวิธีการค้ายาเสพติด รวมถึงปัจจัยดึงและผลักให้คนเข้าสู่กระบวนการ จากประสบการณ์ของผู้ต้องขังคดียาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนในระยะก่อนที่จะถูกดำเนินคดี

ประพจน์หลัก

ในการศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งประพจน์หลักไว้เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดจากปัจจัยดึงและผลักให้คนเข้าสู่กลุ่มหรือกระบวนการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน และการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้นจะพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณหรือตรีคูณหากผลกำไรหรือผลตอบแทนเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ยังมีผลกำไรจากการทำกิจกรรมนั้นๆ เพิ่มขึ้นก็ยิ่งจะมีการปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นแต่นัยตรงกันข้ามหรือปฏิโลมนัยก็เป็นจริงในแง่ผกผัน

2. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระหว่างเป็นเครือข่ายในการทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนต่างตอบแทน โดยเฉพาะยาแอมเฟตามีนไปสู่การต่างๆ ในสังคม เช่น วงการบันเทิงและการศึกษา เป็นต้น เพราะปฏิสัมพันธ์เช่นนั้นก่อให้เกิดรายได้หรือผลกำไรเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ยังมีการขายการปฏิสัมพันธ์และกิจกรรมภายในและระหว่างกลุ่มปฐมภูมิมากขึ้นก็ยังมีรายได้หรือผลกำไรเพิ่มขึ้นลำดับ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษให้จำคุกเป็นระยะเวลาไม่เกิน 15 ปี ว่ามีความผิดในคดีครอบครองเพื่อจำหน่าย ผลิต นำเข้า และส่งออกยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนจำนวน 20 คน ณ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มผู้เคยค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนที่ถูกพิพากษาลงโทษเป็นผู้ต้องขังและให้คุมขังไว้ ณ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดทั้งหมด ดังนั้นผลที่ได้จากการวิจัยจึงอ้างอิงหรือเป็นจริงเฉพาะกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนที่เป็นผู้ต้องขังเท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จะได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและกลวิธีการค้ายาเสพติด รวมถึงปัจจัยตั้งและผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการของผู้ต้องขังคดียาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ในระยะก่อนที่จะถูกดำเนินคดี
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลของการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์เป็นแนวทางในการวางแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้

นิยามศัพท์ในการวิจัย

1. กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินกิจการทางการค้าที่ผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน
2. กลวิธี หมายถึง วิธีการค้าและการหลีกเลี่ยงกฎหมายของผู้ต้องขังในคดียาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ก่อนถูกดำเนินคดี
3. แอมเฟตามีน หมายถึง ยาเสพติดชนิดหนึ่งซึ่งเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ยาบ้า" ลงราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่ม 133 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2539 ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เป็นยาประเภทกระตุ้นประสาทส่วนกลาง ถ้าใช้ยาชนิดนี้ติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันจะทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรมและอาจเป็นโรคจิตหรือโรคประสาทได้
4. ผู้ต้องขังคดียาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน หมายถึง ผู้ต้องขังที่เป็นผู้จำหน่ายผู้ลำเลียงที่ถูกจับกุมและถูกศาลพิพากษาลงโทษตัดสินให้จำคุกในคดีครอบครองแอมเฟตามีนเพื่อจำหน่ายต่อให้กับบุคคลอื่นในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือจำหน่ายให้กับลูกค้าที่นำไปเสพ
5. ผู้ค้า หมายถึง ผู้ต้องขังคดียาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนที่มีพฤติกรรมการจำหน่ายแอมเฟตามีนให้กับลูกค้า และลูกค้านำไปจำหน่ายต่อให้กับบุคคลอื่นในพื้นที่หนึ่งหรือจำหน่ายให้กับลูกค้าที่นำไปเสพเอง
6. ผู้ลำเลียง หมายถึง ผู้ต้องขังคดียาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนที่มีพฤติกรรมการจำหน่ายแอมเฟตามีนโดยการรับจ้างจากผู้ค้า จากเอเยนต์ หรือผู้ผลิตเพื่อนำแอมเฟตามีนไปส่งให้กับลูกค้าที่เป็นผู้ค้าหรือผู้เสพ
7. เอเยนต์ หมายถึง ผู้ที่ทำการจัดหาและรวบรวมแอมเฟตามีนให้กับลูกค้าที่เป็นผู้ค้าเพื่อนำไปจำหน่ายต่อ

8. แหล่งยา หมายถึง สถานที่ที่ผู้จำหน่ายแอมเฟตามีน สามารถจัดหาแอมเฟตามีนได้
9. การซุกซ่อน หมายถึง วิธีการปกปิด อำพรางหรือซ่อนเร้นแอมเฟตามีนเพื่อสะดวกในการลำเลียง หรือการค้า รวมทั้งให้รอดพ้นจากการพบเห็นหรือถูกตรวจค้น
10. ของ หมายถึง ยาเสพติดทุกชนิด แต่ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง "แอมเฟตามีน" หรือ "ยาบ้า" เท่านั้น
11. การปล่อยของ หมายถึง การนำแอมเฟตามีนไปจำหน่ายให้กับลูกค้า
12. ประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจน ความชำนาญ และการเรียนรู้ที่เกิดจากการค้า ยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ของผู้ต้องขังก่อนถูกจับกุม และถูกศาลพิพากษาลงโทษให้จำคุก
13. ปัจจัยตั้งและผลึก

ปัจจัยตั้ง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการค้ายา ทำให้เกิดการรับทัศนคติใหม่ในเชิงบวก หรือแรงจูงใจให้เข้าร่วมกระบวนการค้ายาแอมเฟตามีน

ปัจจัยผลึก หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีโอกาสรับรู้กิจกรรมการค้ายานำไปสู่การพิจารณา ตัดสินใจของบุคคลเข้าร่วมกระบวนการ ในที่นี้ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย และเงื่อนไขด้านการเงินเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงนั้น ปัจจัยทั้งสองมิได้แบ่งแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด บางครั้งมีการผสมผสานกันอย่างลงตัว ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละบุคคลที่เผชิญ แต่ผู้วิจัยนำเสนอแยกให้เห็นในลักษณะดังกล่าวก็เพื่อแสดงให้เห็นลำดับขั้นตอนของการเข้าสู่กระบวนการค้ายาแอมเฟตามีนอย่างชัดเจนเท่านั้น